

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

השיעור נמסר במסגרת
הילולת מהרי"ע"ן ה-220
שנערכה באולמי ארמונות חן
בני ברק ת"ו
ניסן התשפ"ה בשל"ו

לק"י

נושאי הדרשה:

ביאור מהרי"ץ זיע"א לגבי מה שנאמר [איוב כ"ג, י"ג] והוא באחד ומי ישיבנו וגו', אשר המדובר כלפי הקב"ה. ופירוש נפלא דרך רמז דקאי על אדם אשר מברך והוא יחידי, שהמלאך הנברא מברכתו אם היא נאמרת בכוונה שלימה, הוא שעונה אחריו אמן.

בעניין מי-פירות שאינם מחמיצים. המשך בירור האמור בתשובת מהרי"ץ בשו"ת פעו"צ [ח"ב סימן קל"ה] לגבי מנהגינו בעניין הטינון, דחית ההצעה [שהובאה בדרשת חוה"מ פסח] כי אולי רבותינו ואבותינו נע"ג נהגו והנהיגו להחמיר בענייני פסח כדעת מרן הש"ע, גם בדברים שרבינו הרמב"ם מיקל. ותירוץ אחר לגבי השאלה, מדוע הוקשה למהרי"ץ על כך, הלא אדרבה נוכיח מזה שמנהגינו כדעת הרי"ף והרמב"ם בעניי, שאפילו בתערובת מים עם מי-פירות, אין העיסה ממהרת להחמיץ. חידוש שבזמן מהרי"ץ זיע"א, היו עושים 'מצה עשירה'.

תירוץ לתמיהה [שעוררנו בדרשת הילולת מהרי"ץ בשנת התשפ"ב] על מ"ש מהרי"ץ בעניין 'כורך' בליל הסדר, כי מנהגינו שהמרור צריך להיות מעל המצה, ואחד המקורות שהביא לכך הוא מדברי הספר מגיד מישרים, אף שלכאורה הדבר אינו מוזכר כלל בספר מגיד מישרים. סגולה חשובה מאת מהר"ש שבזי זיע"א, למי שיש לו דאגה ויגון, שיאמר ז' פעמים י"י האלהים. לגבי סגנון התפילה בכח השם הקדוש, 'אהיה אשר אהיה'. ובעניין סידור-תכלאל החדש קהל יהודה'.

'סדר לימוד יומי בספר עץ חיים למהרי"ץ זיע"א'. בשבח הוצאת לוח חדש לשנת התשפ"ה- התשפ"ו.

כל הזכויות שמורות למרן שליט"א

השיעור יוצא לאור ע"י מוסדות יד מהרי"ץ – בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: y5358404@gmail.com

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.

השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ברוך הוא

כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

בשם רחמן.

ברוך ה', אני שמח לראות פה, כי הטריחו את עצמם עשרות רבנים יקרים ונכבדים מכל רחבי ארצנו הקדושה, להשתתף בהילולא של גאון עוזנו ותפארתנו, כבוד גדולת קדושת מהרי"ץ זכר צדיק וקדוש לברכה, זכותו יגן עלינו אמן. השם ברוך הוא יזכה אותם להרחיב גבולם בתלמידים, וגם בלימודים, ושנוזכה כולנו להרים את הנס – את הדגל – שלתורה, ובפרט גאון עוזנו ותפארתנו, מורה דרכנו. ונרוממה שמו יתב' יחדיו.

הנני צריך ושמח להודות לידידנו הרה"ג חיים לוי הי"ו מארצה"ב, שהוא ב"ה עומד תמיד לימיננו, נותן לכסף מוצא, כי אם אין קמח אין תורה. אני קורא בפניכם את מה שהוא כתב בזה"ל, המעמד הגדול והחשוב הזה נתרם על ידי ידידנו היקר רבי ברוך בן רבי שלמה כפיף הי"ו, מארצות הברית – רבי ברוך הוא אחד מעמודי התווך של כולל נתיבות מהרי"ץ.

מי שעדיין אינו יודע, הוקם בחצי השנה האחרונה ע"י חתני הרב יאיר תאם הי"ו, כולל של אברכים מצויינים, אשר יושבים ולומדים 'הלכה' בחלק יורה דעה, בבית המדרש פעולת צדיק. לא ראינו, לא פיללנו ולא מיללנו שירצו אברכים לשבת וללמוד עפ"י מסורת והלכות תימן, אלו דברים חדשים שלא היו. הדבר רק מכוחו של גאון עוזנו ותפארתנו מהרי"ץ. כי בלי גדול העומד על גבינו, לא היינו מתקדמים.

כך הוא כותב בהמשך, כולל של אברכים מצויינים, ההולכים בדרכו ושיטתו של גאון עוזנו ותפארתנו מהרי"ץ זצוק"ל – השיעור מוקדש להצלחתו, יהי מקורו ברוך וישמח מאשת נעוריו מרת אילה, אילת אהבים שתחי, נחת מכל יוצאי חלציו, והצלחה מרובה בכל העניינים. וכן לרפואת האחיינית שלו, הילדה חוה אורה בת אברהם כפיף, שעוברת בעז"ה ניתוח מחר לשפר את שמיעתה. יהי רצון שיקויים בה כי אני י"י רופאך, ישועת ה' כהרף עין.

וכמו כן השיעור מוקדש להצלחת ידידנו רבי יעקב דומב הי"ו, מארצות הברית, עבור תרומתו הנכבדת לכולל נתיבות מהרי"ץ, שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, מתוך נחת ושלוחה, להמשיך לזכות את הרבים, אמן כן יהי רצון.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתם, ויברך מעשה ידיהם, ומכל צרה ונוק יצילם, וישלח ברכה רווחה והצלחה בכל מעשי ידיהם, וימלא כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

כ"י כ"ל החכמה כ"ל הפסוק [קהלת ז', י"ב]. ברוך ה', כן ירבה וכן יפרוץ.

*

לפני שניגש בעזרתו יתברך לדבר בענייני הלכה, ליתר דיוק בענייני דרך פסק ההלכה, וכן דברים הנוגעים להלכה ולמעשה, בעצם הם חידושים, דברים שכשהולכים בדרך של מהרי"ץ זיע"א זוכים להוסיף ציצים ופרחים לתורה, לברר דברים חדשים. הכל בגדר 'הפוך בה והפוך בה דכולא בה', הכל נמצא בפנים, רק שצריכים להוציא זאת מן הכח אל הפועל.

ביאור מהרי"ץ זיע"א לגבי מה שנאמר [איוב כ"ג, י"ג] וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וְגו', אשר המדובר כלפי הקב"ה. ופירוש נפלא דרך רמז דקאי על אדם אשר מברך והוא יחידי, שהמלאך הנברא מברכתו אם היא נאמרת בכוונה שלימה, הוא שעונה אחריו אמן.

נתחיל בעזה"ת, בדבר שהוא חיזוק לכולנו. ישנו פסוק בספר איוב [כ"ג, י"ג], וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ, וְנִפְּשׂוּ אֶתְּהָ וְיַעֲשׂוּ.

אביא את דברי מהרי"ץ זיע"א, אשר כתב על כך ב'הושענות' [עץ חיים ח"ב דף ס"ג ע"ב].

מי שיודע, מי שמבין, מהרי"ץ הוא קצרן מאד. מרוב גדולתו וגאונותו בתורה, הוא לא מפרש, לא מסביר איך הדבר מתחיל ואיך הוא נגמר, כי מיד הוא כבר כמה צעדים קדימה.

את הפסוק הנז"ל, אנחנו אומרים בהושענות של יום ראשון [דסוכות], למענך והוא באחד, ומי ישיבנו אמרים.

מביא על כך מהרי"ץ בזה"ל, כתב ר"א, יש אומרים שהבי"ת נוסף. והאמת שאיננו נוסף, ולא אוכל לפרש כי יש בו סוד גדול.

ובספר נתיבות שלום פ' בראשית כתב, בְּרָפָה דְבָרִים – הוא מביא מאמר מתוך מדרש רבה על ספר דברים – מהו באחד? אלא שהקב"ה דן וחותם לעצמו אמת. והכוונה שהוסיף ב"ת, לקיום ב' העולמים. דכתיב כי ביה י"י צור עולמים. ולזה התחילה תורה באות ב"ת, בראשית ע"כ.

והרד"א כתב, לשון 'באחד', אינו אלא בהקב"ה, ששום דבר אחד אינו כאחדותו.

שערי יצחק – השיעור השבועי

מי שיעיין בספרים, יראה כי עמדו על כך כמה מגדולי ישראל, וישנם אולי י"ב דרכים שהם הציעו, איך לפרש את אותו הסוד.

ובהמשך מהרי"ץ הביא את הספר נתיבות שלום, זהו ספר מאד נדיר, לשעבר לא היכרתי את הספר הזה, זהו ספר שנדפס כמה עשרות שנים לפני מהרי"ץ, בקושטא בשנת תק"ב, חיברו הר"ר עזרא הבבלי. מהרי"ץ קישר זאת לכאן. ישנו מדרש האומר, כי 'באחד' היינו, שהקב"ה חותם לעצמו אמת. דהיינו, הקב"ה דן יחידי. בעולם הזה, בי"ד אינם דנים יחידים. ישנו יחיד מומחה, אבל הדבר אינו רצוי, כפי שכתבו בתוספות. למרות שהוא מומחה. ברם הקב"ה, הוא דן יחידי, והוא חותם אמת. והכוונה במה שהוסיף בי"ת, לקיום ב' העולמים וכו'. כפי שהבאנו לעיל. ובלנ"ד עוד נרחיב על כך בשיעור נוסף, מה המכוון בדברי ס' נתיבות שלום הסתומים, והיכן נמצא פירוש הר"ד אבודרהם, כי בספרו הנדפס איננו נמצא, וגם לא מובן איך דבריו מיישבים את התוספת הבי"ת וכו'. ועוד.

*

עכ"פ תשמעו בזה פירוש נוסף, הפלא ופלא. 'זהו באחד, ומי ישיבנו'. כתוב בספר הזוהר הקדוש [פ' ויצא דף ק"ס, וריש פרשת עקב], כי כאשר האדם מברך, צריך שמישהו יענה לו. ואם אפשר שיהיו שנים שיענו, עוד יותר טוב. אל תברך לבדך. תקרא למישהו שישמע, תשמיע לו את הברכה, בכדי שיענה אמן. והסיבה היא, דקיי"ל גדול העונה אמן, יותר מן המברך. טעם נוסף לכך, כי אין השטר מתקיים, אלא בחותמיו. אם השטר בלי חתימות, אזי אין לו ערך. צריך מישהו שיחתום עליו.

העניין הזה, להביא אדם או שני אנשים שישמעו את ברכתו כדי שיענו אחריו אמן, זאת איננה 'הלכה', זאת לא חובה, אבל הדבר ראוי ורצוי. מי שיכול. אבל, מה יעשה אדם אשר נמצא ביחידות, כגון אם נמצא במדבר, במקום שומם, והוא צמא ורוצה

שאם יש כאן אדם יחיד, נקרא אחד, אבל יש אנשים כיוצא בו. האדם אינו יחידי בעולם, אלא ישנם עוד אנשים, אפילו שכל אדם לעצמו הוא אחד. היחיד האמיתי, האחד, זהו הקב"ה.

ועוד, שיש בגופו רוח ונשמה, קרבים ובני מעיים, דעת ותבונה וחכמה ובינה, הם ד' יסודות שלא היו לו כשנולד. האדם מורכב מהרבה דברים, הוא לא 'אחד' ממש. גם אדם לא נולד עם דעת ותבונה וכו', אלא הדבר נהיה במשך הזמן. איך הדבר נהיה? זה לא 'אחד', אלא הצטרפו ונוספו דברים. משא"כ בהקב"ה עכ"ל.

אדם רגיל הקורא את השורות הללו, עומד פעור פה. מי זה, 'כתב ר"א'? מה הראשי תיבות, רבי אברהם? ר' אהרן? או ר' אליהו? והיכן כתב?

אלא, כפי שאמרנו לעיל, זהו פסוק בספר איוב [כ"ג, י"ג], 'והוא באחד ומי ישיבנו, ונפשו אותה ויעש'. פשט הפסוק הוא, כפי המובן מכאן [בעץ חיים], כי המדובר כלפי הקב"ה, אלו שבחים להקב"ה. על דרך שמובא לפני כן, למענך בורא רוח ויוצר הרים, למענך היודע ועד וכו', ואח"כ למענך והוא באחד ומי ישיבנו אמרים. הפייטן הוסיף רק עוד מלה אחת, 'אמרים', בשביל החרוז. 'זהו באחד' היינו, שהקב"ה אחד, וישמו אחד.

ברם, ישנו כאן קושי. מה הפירוש, 'ב'אחד? היה צ"ל, 'זהו אחד'. מה זאת האות בי"ת הזאת?

על המקום, בספר איוב שם, כותב הר"ר אברהם אבן עזרא, כי הבי"ת הזאת היא תוספת. במלים אחרות, מיותרת. כך לפי הפשט. אבל הוא מסיים, כי ישנו בכך סוד גדול. לא כפי שחושבים, שזה מיותר. אין מיותר. ניתן לומר עפ"י הדקדוק, זה מיותר או זה חסר, אולם זהו רק הפשט. כי בתנ"ך, במקרא, ישנן סודות. ע"כ אומר הר"א אברהם אבן עזרא, כי ישנו בכך סוד גדול, שהוא אינו יכול לפרשו.

סימן קל"ה] – זאת תשובה ארוכה בהלכות פסח – בעניין מצה שמורה משעת קצירה. לא אחזור כעת על מה שדיברתי שם, אלא רצוני לומר את השלב הבא. רק כדי שיובן, אגיד בתמצית, את מה שדובר אז.

אחרי שמהרי"ץ האריך לבאר, כי מנהג אבותינו מדורי דורות להחמיר, שהמצה חייבת להיות שמורה משעת קצירה, אפילו בשעת הדוחק. מי שלא הספיק – לא הצליח – להשיג מצה שמורה משעת קצירה, הוא אינו יוצא בכך ידי חובה. רק בלית ברירה, יקח אותה, כי יותר טוב מאשר כלום. ולכן, הוא לא יכול לברך על זה, אקב"ו על אכילת מצה. 'המוציא תברך, אבל 'על אכילת מצה' אל תברך, כי אתה לא יוצא בזה יד"ח.

אעפ"י שמרן בש"ע פסק, שבשעת הדוחק לוקחים אפילו קמח מן השוק. אומר על כך מהרי"ץ, נכון שמרן הקדוש פסק להקל בשעת הדוחק, ואין אפשרות לדחות זאת, אולם הדבר שנוי בפלוגתא דקמאי, ולכן נשאר הדבר תלוי לפי מנהג המקומות. והמנהג שלנו, מדורי דורות, שמחמירים בזה. ולכן אין לזוז מדברי הרי"ף והרמב"ם וסיעתם, הסוברים כי הדבר לעיכובא. אמרתי ממש בקצרה.

לאחר מכן, מהרי"ץ עובר מעניין לעניין, ודן לגבי הא דקיי"ל כי מי פירות אינם מחמיצים. בארץ תימן היה מנהג, לטנן את החטה, דהיינו ללחלח אותה, בכדי שהקמח שלמצה יהיה נקי, בלי הקליפות. היו עושים זאת, בכדי להשיר את הקליפה. בכל ימות השנה, היו משירים את הקליפה ע"י שריית החטים במים, ולאחר מכן מייבשים אותם וטוחנים. הלחות עושה, שהקליפות יופרדו מן החטה. אולם בפסח, ישנו עניין שהמצה תהיה מובחרת וטובה, מצה מלשון [משלי ל', ל"ג] מיץ חלב וגו'. משהו מכובד ומיוחד, לכבוד המצוה. אז מצאו לכך פתרון – יש לזה מקור בירושלמי – לטננה. הניחו את החטים בתוך שכבות של עשבים, הנקראים 'חרמל'. וישנם מקומות אחרים אשר עשו זאת במין עשב

לשתות, ואין מי שיענה על ברכתו. או אם הוא קם בשעה 2:00 בלילה, והוא רעב או צמא, וכי הוא יעיר את בני ביתו, יצער אותם, בכדי שיענו לו אמן? בשביל ההידור הזה?

זאת השאלה. 'זהו באחד, ומי ישיבנו?' אם הוא רק אחד, ואין מי שישב לו אמן.

זהו פשט אחר בפסוק הנז'. אין המדובר כלפי הקב"ה, אלא כלפי אדם אשר נמצא ביחידות, מי יענה אחריו אמן?

אחה, ישנו פתרון. הפסוק נותן לך עצה. זנפשו איותה ויעש'. תגיד את הברכה עם כל הנפש, עם כל הנשמה, עם כל התאוה והחשק, עם כל הרצון – זנפשו איותה'. ואז, 'זיעש'. אתה יוצר מלאך. ואותו המלאך, הוא שיענה אחריו אמן.

הפלא ופלא. אדם שמברך עם כל הכוונות, אם כל מלה במקומה ושיעורה, הוא ברא מלאך. 'זיעש' – עשה מלאך.

אבל לכאורה, העיקר חסר מן הספר. כי לא כתוב, ויעש 'מלאך'. אלא התשובה היא, לא כתוב 'מלאך', כי לא רואים אותו...

לפי זה מתיישבת הבי"ת הנראית מיותרת 'ב'אחד. לרמוז שנים, או אחד. לכתחילה עדיף ששנים יענו אמן, ולכל הפחות אחד. וע"ע שיעורי ויקהל ופקודי ונשוא ובהעלותך התשפ"ג בשל"ד.

בעניין מי-פירות שאינם מחמיצים. המשך בירור האמור בתשובת מהרי"ץ בשו"ת פעו"צ [ח"ב סימן קל"ה] לגבי מנהגינו בעניין הטינון, דחיית ההצעה [שהובאה בדרשת חוה"מ פסח] כי אולי רבותינו ואבותינו נע"ג נהגו והנהיגו להחמיר בענייני פסח כדעת מרן הש"ע, גם בדברים שרבינו הרמב"ם מיקל. ותירון אחר לגבי השאלה, מדוע הוקשה למהרי"ץ על כך, הלא אדרבה נוכיח מזה שמנהגינו כדעת הרי"ף והרמב"ם בעניין, שאפילו בתערובת מים עם מי-פירות, אין העיסה ממהרת להחמיץ. חידוש שבזמן מהרי"ץ זיע"א, היו עושים 'מצה עשירה'.

בחול המועד פסח, כשהיינו בירושלם עיקו"ת, בישיבת בית הלוי, דיברנו שם לגבי תשובת מהרי"ץ זיע"א [שו"ת פעולת צדיק חלק ב']

שערי יצחק – השיעור השבועי

וגם אם תגיד שלא, דלמא ההלכה כפי הרי"ף והרמב"ם, שמי פירות עם מים אינם ממהרים להחמיץ יותר משאר עיסות.

לכאורה, מה הפירוש 'דלמא'? הרי מקודם – דף אחד לפני כן – כתב מהרי"ץ, מרא דאתרא פוסק, שצריכים להחמיר בעניין מצה שמורה משעת קצירה, ואפילו בשעת הדוחק [כדעת הרי"ף והרמב"ם, ולא כדעת הש"ע]. וכאשר הוא מגיע לעניין זה של מי פירות עם מים, פתאום ישנה קושיא, איך עושים כהרי"ף והרמב"ם, וצריכים ליישב כיצד עשו זאת, ורק לצרף זאת לספק ספיקא. מה קרה פה? מה נשתנה?

זהו מה שדיברנו שם בס"ד, ואמרנו איזו דרך ליישב את העניין. ב"ה השיעור כבר הודפס [בחוברת שערי יצחק והופץ], ואינני צריך לחזור על הדברים.

ברם ברצוני להגיד לכם, כי היגעתי למסקנא אחרת לגמרי. חשבתי אז, כי שמא לגבי העניינים של פסח, ישנו עניין יותר להחמיר. חכמי תימן נע"ג, עוד לפני מהרי"ץ – כך גם רואים באיגרת מהרי"ץ – כי לגבי פסח מחמירים יותר. כדאי להביא את המלים הללו, שכתב מהר"ץ באיגרת הזאת, כי הן חשובות מאד. אמנם זה נקרא איגרת מהרי"ץ, אבל בעצם זה של סבו מהר"ץ.

הוא כותב בזה"ל, ראוי ונכון לכל אחד מישראל לנהוג בכל חומרות דיני הפסח, לא לחזר אחר הקולות. כי כל המקיים והמאשר קיום הלכות הפסח, נעשים גופו ונשמתו קדש קדשים.

'קודש קדשים'. הרי המצה רומזת ליצר הטוב, ולעוה"ב, כידוע מן המקובלים.

וכתב רבינו האר"י זלה"ה, שמי שנזהר מחמץ כל שהוא בפסח, מובטח לו שלא יזדמן לידו חטא כל השנה.

אשריו לעושה אלה, אשריהם לזרע אברהם יצחק ויעקב שכך עטרם בוראם במצוותיו. וכו'. לפני כן הוא כותב עוד כמה מלים, השייכות לגבי העניין הזה.

אחר, הנקרא בשם 'סכוב', כך עשו במחזו העיר הנקראת דמאר. עשבים אלו מתאימים לכך, שאינם נותנים את טעמם בחטה. הרי קוטפים את העשבים הללו, רק לאחר חצות היום, לאחר שהטל ירד, ולא ביום גשום, ואף לא ביום המעונן, כי יכול להיות שירדו טיפות גשם שלא הרגישו בהן, ואז הם היו טוחנים את החטים.

שואל על כך מהרי"ץ, הרי ההיתר הוא, מצד 'מי פירות אינם מחמיצים', דהיינו, בעשבים האלה היתה לחות, אבל זאת לחות של 'מי פירות'. לא מים רגילים, אלא לחות אשר נכנסת בתוך החטים, נשתנה עי"ז הטבע שלו, וזהו מי פירות. זה כמו שתסחט תפוז. הדבר מוציא את הלחות, וזהו מה שמשיר את הקליפה. ברם טוען מהרי"ץ, הרי לאחר מכן, בשעת הלישה, כאשר החטים באים עם המים, ישנם כאן מי פירות עם מים, ובשלחן ערוך סימן תס"ב נפסק כי מי פירות עם מים, העיסה ממהרת להחמיץ. אסור לעשות זאת. ואם האדם עשה זאת, בדיעבד, אזי שימדה ללוש כמה שיותר מהר, מכיון שזה מחמיץ יותר מהר משאר עיסה. השיעור כאן אינו 'כדי הילוך מיל', אלא פחות.

אומר מהרי"ץ, כי צריכים ליישב את המנהג הזה. איך אפשר לתרץ את המנהג הזה? הרי רק לפי הרי"ף והרמב"ם זה טוב, אולם לפי הש"ע הדבר אסור?

אבל לא הבנתי, מה קשה למהרי"ץ? אם לפי הרי"ף והרמב"ם זה טוב, אם כן אבותינו נע"ג עשו כדעת הרי"ף והרמב"ם? מה השאלה?

לאחר שמהרי"ץ מפלפל בכך, הוא כותב בסוף כי ישנו כאן 'ספק ספיקא'. נכון שזה מי פירות, אבל זה כבר התייבש, בפועל כבר אין כאן לחות, ועל כך ישנה מחלוקת בין רבותינו הראשונים. הרמב"ן והרשב"א כתבו, כי מכיון שזה כבר נתייבש, אזי זה לא ממהר להחמיץ. אך רבינו פרץ מחמיר. לכן אומר מהרי"ץ, כי זהו ספק ספיקא. ספק אחד, אולי לאחר שזה כבר נתייבש, זה לא נחשב מי פירות עם מים.

וישנם הרבה ראשונים אשר חולקים על כך, ומרן פסק בשלחן ערוך לחומרא כפי שיטתם, שהם רוב הראשונים, דלא כהרמב"ם, שהחמץ נקרא איסורא בלע. למרות שזה היה בעצם בזמן היתר, אבל זהו רק עניין של זמן. זה נקרא גם אז חמץ, רק שעכשיו החמץ מותר. לגבי נותר, התחדש לו שם חדש, לכן זה היתרא בלע. אולם חמץ, זה נקרא איסורא בלע. כך סוברים הרבה ראשונים.

אבל הרמב"ם סובר שלא. אמנם הוא לא כתב זאת במפורש, אבל כך הרב המגיד לומד בדעת הרמב"ם. וחיפשתי בספרי הראשונים והאחרונים, ומצאתי כי כמעט אין מי שחולק על זאת. רבינו מנוח ג"כ כתב כך, כמו הרב המגיד, וכן הרשב"ץ בספרו יבין שמועה, ושער המלך, הש"ך בנקודות הכסף יו"ד סי' צ"ד, ופרי חדש, והגר"א, וגם הבית יוסף הביא זאת, עד מהרח"כ בספרו שם טוב על הרמב"ם. תשעה מגדולי ישראל סוברים, כי לדעת הרמב"ם אין צריך ליבון לפסח. די בהגעלה.

מה עשו התימנים, להלכה ולמעשה? הם עשו ליבון. הדבר מפורסם אצלינו. לכאורה, הם עשו כדעת מרן הש"ע, כי הוא מחמיר. ברם, זאת איננה ראיה.

מה שאמרנו כי עפ"י הש"ע שכתב להחמיר שצריכים ליבון, הנהיגו רבותינו ואבותינו נע"ג להחמיר בזה דלא כהרמב"ם, אבל זאת אינה הוכחה מוכרחה כלל, מכמה וכמה טעמים, שלא נאריך בהם כעת. למשל, נכון שהרמב"ם אולי מתיר, לפי הבנתם, אבל כבר הגאונים כתבו שהדבר אסור. שצריך ליבון. הם מחמירים אפילו עוד יותר. לדעתם אפי' כלי אבנים וכלי גללים צריכים ליבון. אם כן, מי אמר? אולי המנהג הזה, משתלשל אצלינו מימי קדם, עוד מלפני הרמב"ם.

חויז מזה, וכי בשביל העניין הזה, שהחטה תהיה נקיה ומשובחת – שזהו אינו חיוב, רק הידור וחיוב מצוה, שהמצות יהיו עריבות לאכילה, מצד שמחת יום טוב ושמחת קיום המצוה – שזה להיכנס לחשש איסור חמץ?

סבור הייתי, כי לגבי פסח היה להם עניין יותר להחמיר. אם כן, לגבי מצה שמורה משעת קצירה, זאת חומרא. אולם לגבי מי פירות עם מים, להקל ולומר כי הם לא ממהרים להחמיץ, בזה צריכים להחמיר, ללכת כדעת מרן הש"ע לחומרא.

לא היתה לי ראיה לכך, אבל היה נראה לי שאני 'במשעול הכרמים', לא מוצא תירוץ.

אולם למעשה, הנני חוזר בי. וכבר הוספתי בשיעור המודפס, כי זאת איננה המסקנא. אכן נכון שאנחנו מחמירים בעניינים שונים, כגון בעניין ליבון כלים, דלא כהרמב"ם. מי שיחפש ברמב"ם, בהלכות חמץ ומצה, לא ימצא 'ליבון'. שיטת הרמב"ם, גם כלים שמשתמשים בהם ע"י האור, ההכשר שלהם לפסח הוא בהגעלה. הרמב"ם לא מזכיר ליבון. אמנם הרמב"ם לא כתב זאת במפורש, מי שיתעקש יכול לומר שהרמב"ם כתב על כך בהל' מאכלות אסורות, כי את השפוד והאסכלא צריך ללבנס באור, וילמד סתום מן המפורש.

אבל כידוע, הגמרא בסוף מסכת עבודה זרה מביאה חילוק, בין היתרא בלע לבין איסורא בלע. הרי מה שמפורש, הוא לגבי גיעולי גויים. דהיינו, יהודי שקנה כלים מן הגויים, והגוי השתמש בהם בנבילות וטריפות, כאשר היהודי בא כעת להכשיר אותם, אם הכלים הללו תשימשם באור, אזי הם צריכים ליבון. ומצד שני, לגבי קדשים, אם צלו בשר קדשים, ואח"כ זה נהיה 'נותר', כאשר אדם בא לבשל באותם הכלים, כתוב כי די בהגעלה. מהו ההבדל?

כי שמה – בגיעולי גויים – איסורא בלע. אולם בקדשים, זה היתרא בלע. כי כאשר הכלי בלע את בשר הקדשים, זה עדיין לא היה נותר. רק אח"כ הדבר התחדש, לאחר שעבר הזמן. אם כן בנ"ד, לגבי חמץ, סובר הרמב"ם כי היתרא בלע. שהרי הוא בלע לפני פסח, ואז החמץ היה מותר. לכן הדבר נקרא, היתרא בלע.

שערי יצחק – השיעור השבועי

כי אמנם הוא לא כתב את העניין הזה של מצה עשירה בערב פסח שחל בשבת, כמו מהרי"ץ.

הספר זבח פסח, זהו קונטרס הלכה למעשה, שנכתב בלשון ההמונים. הוא מיועד גם לעמי ארצות, שיקראו אותו. וגם לנשים, שישמעו להם. כמו שכתב מפורש בהקדמתו. הספר היה נפוץ מאד. הסתכלתי שם, וראיתי שהוא הזכיר את עניין מצה עשירה, כדבר מקובל ונהוג.

וזה לשונו שם, דיני ערב פסח.

אין המדובר כאשר חל ע"פ בשבת, אלא בשנה רגילה.

מתחילת שעה עשירית, אסור לאכול אפילו מצה עשירה. כך הוא מודיע לציבור. לכאורה, על מה הרב מדבר? מי צריך את ההלכה הזאת.

שמע מינה, שכן היתה מצה עשירה. אלא שאולי לא היה כ"כ נפוץ.

אם כן, כעת הכל 'חלק' וברור. בזמנם, היה אצלם – עכ"פ אצל חלק מן הציבור, אינני יודע כמה – מצה עשירה. וכעת השאלה, איך עשיתם את המצה עשירה? עם מים, או בלי מים? התשובה היא, בלי מים. עשינו רק עם מי פירות. למה? הרי לפי הרי"ף והרמב"ם, מותר להוסיף מים. מדוע אינכם מוסיפים מים? התשובה לכך היא, כי מרן כתב כך במפורש. זה לא הסברים או דיוקים, הדבר הינו בלי חשבונות של סוגיות ועניינים. שמע מינה, שלא נהגו להתיר זאת. לא סמכו על דברי הרמב"ם הללו, שאפשר להתיר זאת.

לכן אומר מהרי"ץ, כיון שאין לנו 'מסורת' לעשות כמו הרמב"ם, אם כן עניין הטינון צריך יישוב.

הרי הכלל הוא – צריכים לדעת זאת. כי הציבור מתבלבל, היכן אנחנו עושים כדעת הרמב"ם, והיכן אנחנו עושים כדעת הש"ע או פוסקים אחרים? הסברנו בס"ד בקונטרס כללי מהרי"ץ – כי אנחנו עושים כדברי הרמב"ם, רק כאשר ישנה לנו קבלה ומסורת

שאלה מהקהל: לכאורה כיון שיש כאן ס"ס, אין חשש איסור חמץ. והרי אפי' בעניין חוזר ונייעור, התיר מהרי"ץ כשיש ס"ס.

תשובת מרן שליט"א: אמת. אבל כעת אינני מדבר לפי מסקנת מהרי"ץ שהתיר את הטינון מכח ס"ס, אלא אעיקרא, לפי ההו"א, מה היה קשה לו. דוק והבן.

ומתוך עוד כמה וכמה שיקולים, היגעתי בס"ד למסקנא, שההסבר הוא לגמרי אחר. הכל בגלל שהיתה לנו טעות בהבנה. כל מי שתשאל, כל מי שיודע, אם תדבר עם תימני ותשאל אותו על מצה עשירה, הוא יענה לך, אנחנו אכן יודעים על מצה עשירה, אבל רק מן הספרים. כי במציאות, לא עשינו מצה עשירה, לא אנחנו ולא אבותינו. אין במציאות מצה עשירה. אם כן, היתה לנו שאלה. הקושיא ששאלנו, קמה וגם ניצבה. אבל בסייעתא דשמיא, הקב"ה האיר את עיני. יש לי שתים-שלוש ראיות, שבזמן מהרי"ץ זיע"א, היו כן נוהגים לאפות מצה עשירה.

לגבי ערב פסח שחל בשבת, מהרי"ץ כותב [בעץ חיים חלק ב' דף ב' ע"א, סדר 'תיקון פסח'] איך לקיים את סעודה שלישית, בזה הלשון, יעשנה במצה עשירה, או ישתה רביעית יין, והוי במקום סעודה.

לכאורה, הדבר אינו מובן. מהרי"ץ כותב הלכה למעשה, לעשות במצה עשירה, אבל אין במציאות מצה עשירה? על מה מהרי"ץ מדבר? נדחקנו בזמנו [שיעור מוצש"ק פקודי – החודש, ומוצש"ק ויקרא – דרשת שבת הגדול] ואמרנו, כי כוונת מהרי"ץ היא, שצריכים להדר ולעשות זאת. בגלל החשיבות שהיתה למהרי"ץ בעניין סעודה שלישית, הוא אומר כי למרות שנכון שהדבר איננו מקובל, אבל ככה צריך. תתאמן ותעשה.

אבל המשכתי לעיין, וראיתי בקונטרס זבח פסח, של אחיו של מהרי"ץ – מהרש"צ זצ"ל – כי מתבאר שם שזה היה מצוי לעשות. אף

זיע"א בעץ חיים, לגבי מנהג התימנים ב'כורך' בליל הסדר, ששמים את המרור על המצה. מקמטים את המצה, והמרור הוא מבחוץ. המצה בפנים, והמרור הוא מעליה. בעדות האחרות, הדבר אינו מקובל. אבל בראשונים מפורש כפי המנהג שלנו, והרבה רבנים בזמנינו – אשכנזים וספרדים – מתפללים על זאת, ומודים כי מהרי"ץ צודק, המרור צריך להיות מבחוץ. כך כתוב במפורש, בכל ספרי הקדמונים. אבל הם לא נוהגים ככה, כנראה ישנן לכך כל מיני סיבות. בפרט שהמצות שלהם הן קשות, הם לא יכולים לכרוך את המרור ע"ג המצה, לכן הם עושים כעין 'סנדביטש' וכו'.

הרחבנו בזמנו [שם] להסביר את העניין, הבאנו את לשון מהרי"ץ, אשר הביא ראיות מכמה וכמה מקורות, ובין היתר הביא בזה"ל, 'כך כתוב בספר מגיד מישרים'.

כולם מכירים את הספר מגיד מישרים, של מרן הבית יוסף, מלאך שהיה מגלה לו 'עניינים'. הרי הבי"י נחשב כמו 'תנא', כי הוא ידע את כל המשניות בע"פ, ותוך כדי לימודו היתה מתגלה לו השכינה, ומכך הספר מגיד מישרים.

מהרי"ץ מביא בזה"ל, וכן כתב בספר מגיד מישרים וז"ל, והמרור מבחוץ, כהא"י קליפה דמסחרא לקדושה ע"ש, וכן מוכח בספר תולעת יעקב ז"ל. והוא סוד [תהלים מ"ה, י"ד] פֶּלַע פְּבוּדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה, (כן שמעתי מפי אבי מ"ו).

המרור צריך להיות מעל המצה, כי מרור מלשון מר, הוא רומז אל הקליפה, וזה מקיף ומסובב את הקדושה, שזאת המצה, שהיא רומזת לעולם הבא. לכן המרור צריך להיות מבחוץ.

הדבר פלא עצום. 'הפכנו' את הספר מגיד מישרים, ועוד רבים 'הפכו' וחיפשו, ואין מלים כאלה בכלל. ונשארנו בזמנו בתמיהה עצומה. בסייעתא דשמיא, התגלה העניין.

שנוהגים כמותו. אולם בדברים שאינם ידועים, גם אם הרמב"ם כותב במפורש מה לעשות, אנחנו לא עושים כפי דעתו. אלא, עפ"י 'השופט אשר יהיה בימים ההם', שזהו מרן השלחן ערוך.

אם כן, נכון שמי שלומד את הרמב"ם, רואה כי מי פירות שאינם מחמיצים, גם עם מים אין העיסה ממהרת להחמיץ. הדבר הוא מותר. אבל במציאות, לא עשו. אולי מפני שהם לא רצו. אינני יודע, לא שמענו מהי הסיבה? יתכן בגלל שאז אין צורך להזדרז כלל, רק ללוש כמו שאר עיסות של חמץ. כי כשאינן בעיסת מי פירות מים, אפילו שזה תופח ומתעכב שעות רבות אין קפידא.

אולם בכל אופן, אין ראייה שישנה מסורת, שנוהגים להיתר לגבי העניין הזה. אין הוכחה. לכתחילה, בודאי שלא עשו זאת. ממילא, אין לי הוכחה מצד המנהג, שעשו כדעת הרמב"ם.

על כן בא מהרי"ץ ואומר, טוב, אבל אפשר ליישב, כי עכ"פ ניתן לצרף את הרמב"ם ל'ספק ספיקא', אבל לא להתיר לכתחילה כמותו.

חושבני בס"ד שהדברים כעת ברורים, כשמש בצהרים. זאת אחרי שהקב"ה מאיר לנו את הדרך.

אמנם קיצרתי, כי אין פנאי כעת להאריך בשקלא וטריא, הזמן קצר והמלאכה מרובה, אבל בתשובה כת"י הארכתני בס"ד ליישר את כל ההדורים.

תירוץ לתמיהה [שעוררנו בדרשת הילולת מהרי"ץ בשנת התשפ"ב] על מ"ש מהרי"ץ בעניין 'כורך' בליל הסדר, כי מנהגינו שהמרור צריך להיות מעל המצה, ואחד המקורות שהביא לכך הוא מדברי הספר מגיד מישרים, אף שלכאורה הדבר אינו מוזכר כלל בספר מגיד מישרים.

ברצוני לומר חידוש נוסף, בסייעתא דשמיא. בהילולת מהרי"ץ בשנת התשפ"ב, היתה לנו קושיא עצומה, תמיהה על מה שכתב מהרי"ץ

שערי יצחק – השיעור השבועי

הדבר אינו פלא כלל ועיקר. מהרי"ץ מביא הרבה ספרים מכת"י, ואפילו מחוץ לארץ תימן. כגון הספר ארחות חיים ואבודרהם מכתבי יד. וכן למשל הביא מהגהות שכתב פרי חדש בכת"י, בגליונות ספרים שהגיעו לידו. הגיעו אל מהרי"ץ ספרים רבים מארצות אחרות, בכתב יד, והיה לו גם את הספר מגיד מישרים בכת"י, ומובן א"כ כי הדבר היה כתוב שם. וכמ"ש בחמדה גנוזה ט' [בית שמש התשפ"ה בשל"ו] דף י"א.

ברוך ה', התעלומה הזאת נפתרה. וכן יעזור השי"ת תמיד, להאיר עינינו.

הערה מהקהל: לפני כשנתיים יצ"ל ספר המגיד, מהדורא חדשה ע"י ישיבת אהבת שלום, אולי שם ישנה כבר תוספת זו בעניין הכורך?

תשובת מרן שליט"א: בדקתי, וגם שם אין. עורכי הספר הם עצמם כתבו במבוא שחסרים עדיין דברים, למרות שהגיהו אותו מחדש מכתבי יד שונים. את הפיסקא החשובה הזאת שהעלה מהרי"ץ, מתוך הספר שהיה בידו, כולם עדיין לא ראו.

סגולה חשובה מאת מהר"ש שבזי זיע"א, למי שיש לו דאגה ויגון, שיאמר ז' פעמים י"י האלהים.

ברצוני לומר לכם עוד, לקראת הסיום, דבר שחשוב מאד לדעת.

כיום לצערינו, בגלל כל המתח של-דורנו, אנשים רצים ומאד מאד לחוצים. 'הרצים יצאו דחופים'. ובגלל כל המכשירים הטכנולוגיים, אנשים רבים נכנסים עוד יותר ללחץ, ומגיעים הרבה פעמים למשברים רח"ל, לעצבות ולדכאון.

מצאתי בס"ד סגולה, שכתב מהר"ר שלום שבזי זיע"א. אם בדורו היו צריכים את זה, לפני כארבע מאות שנה, כל-שכן וקל וחומר בן בנו של ק"ץ בדור שלנו. עכ"פ ישנה הבטחה של אותו צדיק. מצאתי זאת בספר כת"י, בשם זרע השלום, של כמה"ר יחיא צארום זצ"ל. זהו כתב יד שלו. דהיינו המחבר עצמו.

בספר מגיד מישרים שלנו המצוי לפנינו, חסרים הרבה דברים, שאין לנו אותם. בכת"י נשארו הרבה דברים, שלא התפרסמו.

הראשון שכתב זאת – כך חושבני – זהו הג"ר יצחק ונה, הרי יש לו גם הגהות על הספר מגיד מישרים, והוא כותב באיזה מקום, היכן שהמגיד מישרים כתב בסגנון 'כמו שכתבתי לך כך וכך', לגבי עניין שהוא דרש לו וכו', והוא אומר על כך [בהגהה], כי בכל הספר אין דבר כזה. 'מכאן ראייה, שחסר הספר'. כך הוא כותב.

בקובץ צפונות ו', שנה ב' גליון ב', טבת התש"נ, דף פ"ה] כתב חכם אחד אשר בירר את העניין הזה, בזה"ל, מצאתי בשל"ה הק', שמביא מתורת המגיד דברים שחסרים במגיד מישרים.

הדברים הללו, שהשל"ה כתב בשם הספר מגיד מישרים, אין לנו אותם בספר הנדפס.

ובהמשך הוא מביא [שם בקובץ צפונות], גם ב"מעבר יבק", לרבי אהרן ברכיה ממודינא, תלמיד הרמ"ע מפאנו, מצאתי מדברי המגיד, ובמ"א נדון בזה וכו'. וכהנה וכהנה. את דברי מהרי"ץ דלעיל, הוא לא ראה.

גם החיד"א כותב בספרו שם הגדולים [מערכת גדולים י', אות קס"ה] בזה"ל, גם ספר מגיד מישרים, לפי המשוער בדעתי הקצרה, הנדפס הוא אחד מחמשים. להרב חיד"א, היתה הבנה בכתבי יד, ובספרים הנדפסים וכו', היה לו כשרון מיוחד ונפלא לקלוט את העניינים הללו. נתברך מאתו יתברך בחוש מיוחד.

התברר שמרן הב"י כתב הרבה קונטרסים, וחלק גדול לא נדפס. וחלק גדול מהם התגלגל, וישנם גדולים אשר קיבלו את כתבי היד, וזה שהדפיס הוציא לאור מה שהיה בידו. אומרים כי רואים שבכתבי היד של ספר המגיד ישנם שינויים רבים, וישנם כת"י רבים אשר נעלמו, או התפזרו למקומות שונים.

במלים אחרות, הדבר מיושב היטב. למהרי"ץ זיע"א, היה את הספר מגיד מישרים בכת"י.

הזקנות, כיצד כל היום הן היו 'מתפללות'. מהלב, לא מהסידור. לא 'מלאכותי', כמו כיום שאומרים לנשים שתתפללנה. לא 'טכני'. כאשר ילד היה נופל, הזקנות היו אומרות שְׂדֵי, או שם הוי"ה, 'אהיה אשר אהיה', 'אבא שלום', 'יא אבו שמעון' (דהיינו אביו של שמעון, שזהו שם שני של מהר"ש שבזי), וכדומה. כדי שתהיה עי"ז שמירה והגנה עליו. ברם כיום, 'נשכח כל השבע'.

ברצוני להדגיש כאן משהו. היתה שגורה בפיהם התפילה בשם הקדוש, 'אהיה אשר אהיה'. כיום הדבר נעלם. איננו קיים. אבל ראינו בס"ד, כי הדבר חשוב מאד.

החיד"א בספרו יוסף בסד"ר [סימן ז', דף ח'] כותב בזה"ל, מצאתי כתוב בגנזי המקובלים כ"י, אם יתפלל האדם לשם 'אהיה אשר אהיה' בכל דבר שבעולם, לחולה, לבנים, לחכמה, לזכירה, לפרנסה, להינצל מסער הים ומסכנת דרכים, ולכל דבר. רק שיהיה טהור, ויאמר בכוונה, 'יהי רצון מלפניך השם הגדול אהיה אשר אהיה (יכוין קבלתו כי יש בו ד' אותיות אל"ף ה"א יו"ד ה"א. כחו גדול פשוט ומורכב לכל דבר. סודו כי 'אהיה' מורה על סוד האלהות, שהיה הוה ויהיה, וזהו אהיה אשר אהיה, ר"ל אני הוא והייתי ואהיה. אני הוא עתה, והייתי לשעבר, ואהיה עד סוף הכל. כל זה יכוין במחשבה) שתרחם עלי ותעשה (וישאל בקשתו בלשון ברור). וכן יאמר ג' פעמים. והאריכו המקובלים בזה מאד.

אם האדם יתפלל בשם הקדוש הזה, מובטח לו שתתקבל תפילתו.

ראיתי כי גם מהר"ח פאלאגני, ועוד רבים, מביאים את העניין הזה.

שמתי לב, כי מהרי"ץ זיע"א משתמש פעמים רבות בשם הקדוש הזה, בחתימות שלו. כמעט בכל הספרים שלו, בסוף הקדמת הספר כתוב כגון בזה"ל, כה דברי הצעיר עבד לעבדי ה', מקוה חסדי אהיה, הצעיר יחיא. זהו חרוז של שמו. המלים זהות. זה 'נתפס' לו עם

מובא שם בזה"ל, סגולה שמעתי מפתבי מו"ר מאור הגולה רבינו שלום שבזי נע"ג, זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אכ"ר, שְׂמִי שיש לו דאגה ויגון – יש לו דאגות וצער רח"ל, איך יוצאים מזה? זאת ח"ו מרה שחורה! המחלות הקשות, באות מ'מרה שחורה', מדכאון. מחלת הסרטן – המחלה הקשה הזאת, השם ישמרנו – מוזכר בספרי הקדמונים, בספר שבילי אמונה [עייני בהרחבה בשיעור מוצש"ק כי תשא התשפ"ה], כי אלו הם הַשְּׁמֵרִים של מרה שחורה. זהו מה שהורס את הגוף. הדאגות והצער. הדבר מסוכן ח"ו.

אם כן, מה יעשה מי שיש לו דאגה ויגון וינצל? יאמר שבע פעמים, י"י האלהים, ומיד יסור יגונו מעליו.

מי שהוא מאמין בן מאמין, הסגולה תעזור לו. ומי שאיננו מאמין, הסגולה לא תעזור לו... צריכים לדעת זאת. מי שאומר את זה כפי שצריך, בעז"ה הסגולה תפעל. בעז"ה חושבני כי הדבר בדוק ומנוסה.

יש עשר מקומות במקרא שכתוב כך י"י האלהים, דהיינו בלי תיבת 'הוא' באמצע, כנז' במסרה ספר יהושע, גבי עֶכָן. ויעויין בחלק הדקדוק שם. ולכן אני מקווה שאין זו טעות בזרע השלום, דהיינו שהוא לא דילג בטעות את תיבת 'הוא'. אולי עדיף עכ"פ לומר את המלה 'הוא' במחשבה. בכל אופן בפה, לומר רק י"י האלהים. וישועת ה' כהרף עין.

לגבי סגנון התפילה בכח השם הקדוש, 'אהיה אשר אהיה'. ובעניין סידור-תכלאל החדש קהל יהודה.

מהי הסיבה שאני מזכיר זאת כעת? מה הדבר קשור אל מהרי"ץ זיע"א? אמנם זה 'מעניין לעניין באותו עניין', אבל לא לחנם אני אומר זאת. הדבר אינו סתם.

צריכים לדעת, כי הדור שלנו נשתנה הרבה, מן הדור שעבר. אבותינו ואמותינו, סבינו וסבתותינו, היו בעלי יראת שמים, באיזו אמונה תמימה. הנני זוכר מילדותי את

שערי יצחק – השיעור השבועי

בהדלקת נרות שבת. נחזיר עינינו את הנשים בקהילותינו שיאמרו את זה בתפילה הזאת. נכניס להם את המלים הללו, בתוך התפילה הזאת. נבליט את המלים הללו. כגון שהן יאמרו כך, יהי רצון שבזכות השם הקדוש הזה, אהיה אשר אהיה וכו'.

ויש לדעת, כי הדבר אינו לחנם. רבינו האר"י ז"ל אומר, לגבי מ"ש חז"ל כי 'חותמו של הקב"ה אמת', שאם תכפיל את המלה אהיה עם אהיה, זה יוצא בדיוק בגימטריא אמ"ת. זהו הפל של השם 'אהיה'. כוח השם הגדול הזה, הוא עצום. צריכים לדעת, כי כל אחד יכול לומר זאת, אבל לא לבטלה. בעזרת ה' אנחנו נכניס זאת בסידור, ואולי נזכה עי"כ לקרב ולקדש את הלבבות, ולהחזיר עטרת מסורת אבותינו ואמותינו לישנה, אשר היו עם אמונה עצומה ויראת שמים רבה.

אצל אבותינו נע"ג, שם שמים היה שגור בפיהם, על כל צעד ושעל. כמו יוסף הצדיק, אשר הזכיר בכל דבר את שם ה'. מי שיעיין יראה, כי אפילו פרעה כבר 'נדבק' ממנו, אחרי שיוסף אומר – כמעט בכל עניין – את שם ה', כגון אֱלֹהִים יַעֲנֵה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה [בראשית מ"א, ט"ז]. אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֲשָׂה הַגִּיד לְפְרַעֲה [שם שם, כ"ה]. אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֲשָׂה הִרְאָה אֶת פְּרַעֲה [שם שם, כ"ח]. כִּי נִכּוֹן הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמֶּהָר הָאֱלֹהִים לַעֲשׂוֹתוֹ [שם שם, ל"ב]. אחרי כל זאת, כבר פרעה מעצמו אומר, אַחֲרַי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֶת כָּל זֹאת [שם שם, ט"ל]. פרעה נדבק, כל-כך הושפע, מן האמונה היוקדת של יוסף.

ברם כיום לצערינו, אבדה האמונה, ונכרתה מפיהם ירמיהו ז', כ"ח. האמונה קבורה אצל רבים מן האנשים בליבם, באיזה שהוא חור. ברם, צריכים להוציא זאת החוצה.

היכן שם שמים, אשר היה שגור בפי אבותינו? גם לגבי דבר זה, לצערינו ירוד ירדנו. אצלנו, זה לא במוחש. אנחנו רוצים ומקוים, ב"ה שהקב"ה מסייע בידינו להחזיר עטרת מסורת אבותינו לישנה, אבל עלינו לדעת כי

שמו. כך הדבר נראה, ברגע הראשון. ברם, ראיתי זאת אולי בעשרה מקומות, כמעט בכל מקום הוא חותם כך, כגון בסוף הקדמתו לזבח תודה הל' שחיטה וטריפות, כה עתרת איש צעיר, מקוה חסדי אהיה, הקטן יחיא וכו'. צריכים לדעת, כי השם אהיה, הוא במדת החסד. מהרי"ץ זיע"א, לא סתם 'הדביק' את המלה הזאת, אלא שזהו בדיוק שורש העניין. החסדים גוברים שם, כנז' בשערי אורה שער עשירי, כמה פעמים.

מה עושים, לגבי העניין דלעיל? הרי אנחנו רוצים, להחזיר עטרה לישנה.

בעזרי"ת ישנה תכנית להוציא לאור – זה נמצא כבר בשלהי הדפסה – סידור תכלאל 'קהל יהודה'. בעזרת ה', הדבר יהיה לתפארת העדה שלנו, כאשר הספר הזה יצא לאור. זה ג"כ בזכות נתיבות מהרי"ץ, שנתנו לכסף מוצא, כי עד היום כבר ישנם הוצאות בסך 50 אלף ש"ח, עבור ההגהות והעריכה. בעז"ה, אור חדש על ציון יאיר. הסידור כעת מיועד רק לשבת, מיוחד לכבוד שבת-קודש, שיהיה סידור מפואר ומכובד לכבוד שב"ק.

נצרף כאן קריאת קודש שפרסמנו בעניין דלעיל.

בהיות ועומדים להוציא לאור בס"ד סידור תכלאל נפלא ומיוחד בשם קהל יהודה – שיהיה בעזרתו יתב' לתפארת עדתנו ומסורת אבותינו, משופר ומשוכלל בהגהה מדוייקת וחדושים יקרים, לא בא כבושם הזה במחנה התימנים, מאיר עינים ומשמח לבבות, חתני הרב יאיר תאם שליט"א, וכן ידידי הרב דוד צדוק מק"ק רכסים ת"ו נדבה רוחו להשתדל בהוצאת הכספים הרבים הנדרשים למלאכת הקודש, על כן הנני פונה לאחינו היקרים לבוא לקראתו בלב שלם ובנפש חפצה וזכות הרבים תגן עליכם אלף המגן, ברכות ממעון קדשו יתב'.

*

מן השמים, כאשר עסקתי בעניין הזה, ראיתי להוסיף זאת לתפילה שהנשים אומרות

מיטיבי צַעַד [משלי ל', כ"ט]. הם אשר עמלו על כך. וברוכים יהיו, וירבו כמותם בישראל. מפיצים את זאת כאן, מי שירצה יוכל לקבל את הדף הזה, שיהיה לו הדבר מסודר, כדי שיספיק להקיף זאת בשנה אחת. [מצורף בסוף החוברת. העורך]. וכאשר הוא 'יגמור' את זה, תרתי משמע, הוא יהיה אדם אחד. זה כבר יהיה 'פרי עץ חיים'. הפרי יצמת, מתוך ה'עץ חיים'. ובעז"ה הדבר יניב עוד ועוד.

אני חוזר ומברך את כולם, שנזכה כולנו ללכת לאורם של גדולי ישראל, ואנחנו באופן מיוחד לאורו של מהרי"ץ זיע"א. השם ברוך הוא יהיה בעזרנו, אכ"ר.

מסורת אבותינו זה לא רק נוסח תפילה ומבטא, וכל כי האיי גוונא, אלא זאת גם האמונה ויראת שמים, קדושה וצניעות. אלו השרשים שלנו.

ב"ה האמת היא, כי כאשר אני רואה את בחורי הישיבות הקד' שלנו התימנים, רואים עליהם כי יש להם עדינות וצניעות מיוחדת. ב"ה לא פסו אמונים. אבל צריכים עדיין להוסיף ולחזק, בבחינת מוסיף והולך. יהי רצון.

הנני מברך את כל העוסקים בצרכי ציבור באמונה, אלו העוסקים במלאכת הקודש להגדיל תורה ולהאדירה, שהשם ברוך הוא ימלא כל משאלות ליבם לטובה, אכ"ר.

בשורה טובה.

בעיקבות פניות רבות חוזרות ונשנות מידידינו ה"מנויים לחיים", אשר מקבלים לביתם את החוברות "שערי יצחק" דרך הדואר, בבקשה לכלול את כל השיעורים הנשלחים באותו המשלוח ולרכוש בקובץ אחד עבה, ע"מ להקל להם על קריאתם ושמירתם, החלטנו בס"ד להיענות לבקשתם זו, למרות העלות הכספית הנוספת בגלל כך, והחל משיעור מוצש"ק שמות התשפ"ה, תישלח אליכם חוברת אחת עבה שתכיל מספר חוברות ביחד.

כמו כן בעיקבות הסכמת מרן שליט"א לעבור שוב בל"נ על החוברות הבודדות היוצאות לאור מדי שבוע, לתקן או להוסיף הערות ומקורות וכו', הוחלט כי אנו נעמול עוד, ונוסיף את הכל בחוברת העבה לפני שליחתה למנויים, כך שהיא תהיה המהדורא המתוקנת והמושלמת.

אנו קוראים לכל המעיינים בחוברות הבודדות מדי שבוע, לנצל הזדמנות זו ולשלוח שאלות והערות או תיקונים וכו', בכדי שנעבירם למרן שליט"א, שיבחן אם ניתן להכניסם לשיעורים אשר יופיעו בחוברת העבה.

ברוכים תהיו!

הנהלת מוסדות יד מהרי"ץ ב"ב

טל' 050-4140741

'סדר לימוד יומי בספר עץ חיים למהרי"ץ זיע"א'. בשבח הוצאת לוח חדש לשנת התשפ"ה-התשפ"ו.

מראים לי פה דבר חדש, אבל לא חדש ממש, כי זה כבר כמה שנים שיוצא לאור 'סדר לימוד יומי בספר עץ חיים למהרי"ץ זיע"א', זהו מחזור חמישי. 'עץ חיים היא למחזיקים בה'.

הספר עץ חיים על התכלאל, הוא אחד מהספרים היסודיים של מהרי"ץ. מהרי"ץ חיבר בערך שלושים ספרים, לא כולם נמצאים בידינו, יהי רצון שהם עוד יתגלו. אבל זכינו לספר עץ חיים, וחשוב מאד ללמוד אותו, הן מבחינת הצורך לידיעת המסורת והמנהגים, והן מבחינת יראת שמים. שכאשר האדם מתפלל, כדי שיהיה לו טעם בתפילתו, צריך שיהיה לו מדי פעם איזה דבר חידוש. פעם פה, ופעם פה. אחת הנה, ואחת הנה. כאשר האדם לומד את פירוש התפילה, הדבר מחיה אותו, ומחזק אותו.

כמה אברכים יקרים הי"ו, ישבו ועמלו לעשות כעת 'דף היומי', קבעו סדר לימוד יומי, בכדי להספיק במשך שנה אחת את כל הספר עץ חיים. אשריהם ישראל. ואלו הם. הרב יואל העדין הי"ו מבית שמש ת"ו, ובני הרב נסים הי"ו ג"כ מבית שמש, והרב אהרן חיים הי"ו מהעיר צפת ת"ו. שלשתם ביחד. שְׁלֹשָׁה הַמָּה

סדר לימוד יומי בספר עץ חיים למהרי"ץ זיע"א - מחזור ה' *

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת	פרשת
1						הקדמת מהר"י צעדי	שמיני
2	הקדמות מהרי"ץ	המשך	הקדמת הענף חיים	דף א'	ב'	ג'	תזרו"מ
3	ה'	ו'	ז'	ח'	ט'	י'	אחמו"ק
4	י"ב	י"ג	י"ד	ט"ו	ט"ז	י"ז	אמור
5	י"ט	כ'	כ"א	כ"ב	כ"ג	כ"ד	בהר- בחקתי
6	כ"ו	ענייני שבועות, עייח ח"ב. מ"ג, מ"ד	מ"ה, מ"ו	מ"ז, מ"ח	מ"ט, נ'	נ"א, נ"ב	במדבר
7	שבועות. נ"ה, נ"ו	המשך ח"א. כ"ז	כ"ח	כ"ט	ל'	ל"א	נשא
8	ל"ג	ל"ד	ל"ה	ל"ו	ל"ז	ל"ח	בהעלותך
9	מ'	מ"א	מ"ב	מ"ג	מ"ד	מ"ה	שלח לך
10	מ"ז	מ"ח	מ"ט	נ'	נ"א	נ"ב	קורח
11	נ"ד	נ"ה	נ"ו	נ"ז	נ"ח	נ"ט	חוקת ובלק
12	ס"א	ס"ב	ס"ג	ס"ד	ס"ה	ענייני ד' צומות, ח"א לקמן. קצ"ח, קצ"ט	פנחס
13	ר"ב, ר"ג	ר"ד, ר"ה	ר"ו, ר"ז	ענייני סדר ת"ב. ח"א סדר ת"ב. א', ב'	ג', ו'	ז', ח'	מטות
14	י"א, י"ב	י"ג, י"ד	ט"ו, ט"ז	י"ז, י"ח	י"ט, כ'	כ"א, כ"ב	מסעי
15	כ"ה, כ"ו	כ"ז, כ"ח	כ"ט, ל'	ל"א, ל"ב	ל"ג, ל"ד	ל"ה, ל"ו	דברים
16	פירוש האשמורות עייח ח"ג. ל"ב, ל"ג	ל"ד, ל"ה	ל"ו, ל"ז	ל"ח, ט"ל	מ', מ"א	מ"ב, מ"ג	ואתחנן
17	מ"ו, מ"ז	מ"ח, מ"ט	נ', נ"א	נ"ב, נ"ג	נ"ד, נ"ה	נ"ו, נ"ז	עקב
18	ס', ס"א	ס"ב, ס"ג	ס"ד, ס"ה	ס"ו, ס"ז	ס"ח, ס"ט	ע', ע"א	ראה
19	ע"ד, ע"ה	ע"ו, ע"ז	ע"ח, ע"ט	פ"א	פ"ב, פ"ג	פ"ד, פ"ה	שופטים
20	ח"פ, פ"ט	צ', צ"א	צ"ב, צ"ג	צ"ד, צ"ה	צ"ו, צ"ז	צ"ח, צ"ט	כי תצא
21	ק"ב, ק"ג	ק"ד, ק"ה	ק"ו, ק"ז	ק"ח, ק"ט	ק"י, ק"יא	ק"יב, ק"יג	כי תבוא
22	קט"ז, קי"ח	ק"יט, ק"כ	קכ"א, קכ"ב	קכ"ג, קכ"ד	קכ"ה, קכ"ו	קכ"ז, קכ"ח	נצבים
23	קל"א, קל"ב	א' דר"ה. קל"ג, קל"ד	ב' דר"ה. קל"ה, קל"ו	קל"ז, קל"ח	קל"ט, ק"מ	קמ"א, קמ"ב	וילך- שבת שובה
24	קמ"ה, קמ"ו	קמ"ז, קמ"ח	קמ"ט	יום הכיפורים. ק"נ	ענייני סוכות, עייח ח"ב. נ"ז, נ"ח	נ"ט, ס'	האזינו
25	ס"ג, ס"ד	חג הסוכות. ס"ה, ס"ו	ס"ז, ס"ח	ס"ט, ע'	ע"א, ע"ב	ע"ג, ע"ד	שבת חוה"מ סוכות
26	ע"ז, ע"ח	שמיני עצרת	פ"א, פ"ב	פ"ג, פ"ד	פ"ה, פ"ו	פ"ז, ח"פ	בראשית

* שהשתדלנו לסדר כדי שזכך לדעת את מנהגינו ושורשיהם. ועיין בדברי הרב שמעון צאלח זצ"ל בעץ חיים מהדורתו [ח"א דף ש"ע עמוד שני בהערה. כנראה גבי מנהג מקום הנחת הכסא, שהוא ממהדורה בתרא של ע"ח. עיין שעה"ה סימן קנ"ט ס"ו, הערה ל"ג]] שכתב ז"ל: להיות שכל דבר שהיה חסר בעץ חיים הדפוס, כמעט נשכח המנהג הזה. ולכן תקוותי מלאה בעזר הצור במהדורתי זו עיינו בו בשלימות, ויראו זה ויעשו. וידוע מרז"ל מאן דבעי למיהוי חסידא, לקיים מילי דאבות. ומאן אבות, רבני ישראל. וא"כ ראוי והגון מעתה לקבוע לימודנו קצת כל יום בעץ חיים כדי שנוכל לדעת במנהגי אבות עתיקי יומין, הן בתפילה והן בברכות והן בסדרי שבתות וימים טובים, כתיקון חכמים עליהם השלום זכותם תגן לנו, עכ"ל. ודפח"ח (הפנה אותנו לדבריו ה"ר יואל חיים העדין הי"א).

† מ-כ"ח ניסן ה'תשפ"ה ב'ש"ו, שלושת החלקים בשנה אחת (דף ליום). לפני המועדים, לימוד ענייני המועדים (שני דפים ליום). בימים שבהם חלים המועדים, כתבנו את שם המועד והדגשנו אותו. כמו כן, ישנם מקומות בדפוס של ע"ח [הישן, כתב רש"י (הוצאת חסיד) שעל פיו סידרנו לוח זה], שהמדפיסים ציינו את הדפים כסדר, אך אין עליהם פירוש של ע"ח (והם: ח"א - צ"ז, צ"ח, קנ"ד, קצ"ו, קצ"ז. סדר ת"ב - ד', ה'. ח"ב - ל"ג, ל"ד, ל"ה. ח"ג - דף ק"ז), לכן יש דילוג בסדר הדפים באותם מקומות. [להארות והערות על סדר הלימוד, ניתן להתקשר ל: 0548-475985 או ל: 0534-159746].

דרשת הילולת מהרי"ץ ה-220, ה'תשפ"ה ב'של"ו

					ושמחת תורה. עייט, פי			
נח	סייט	סייח	סייז	המשך ח"א. סיין	צי"ג, צי"ד, צי"ה	צי"א, צי"ב	פי"ט, צי	27
לך לך	עיו	ע"ה	ע"ד	ע"ג	ע"ב	ע"א	עי	28
ורא	פי"ג	פי"ב	פי"א	פי	עייט	ע"ח	ע"ז	29
חיי שרה	צי	פי"ט	ח"פ	פי"ז	פי"ו	פי"ה	פי"ד	30
תולדות	צי"ט	צי"ו	צי"ה	צי"ד	צי"ג	צי"ב	צי"א	31
ויצא	קיו	ק"ה	ק"ד	ק"ג	ק"ב	ק"א	ק'	32
וישלח	קייג	קייב	קייא	קיי	קייט	קייח	קייז	33
וישב	ענייני חנוכה. ח"א לקמן. דף ק"ס	קייט	קייח	קייז	קטיז	קטי"ו	קטי"ד	34
מקץ	קכ"ד	קכ"ג	קכ"ב	קכ"א	המשך ח"א. ק"כ	חנוכה. קסי"ב	קסי"א	35
ויגש	קלי"א	ק"ל	קכ"ט	קכ"ח	קכ"ז	קכ"ו	קכ"ה	36
ויחי	קלי"ח	קלי"ז	קל"ו	קלי"ה	קלי"ד	קלי"ג	קלי"ב	37
שמות	קמ"ה	קמ"ד	קמ"ג	קמ"ב	קמ"א	ק"מ	קלי"ט	38
וארא	קנ"ב	קנ"א	ק"נ	קמ"ט	קמ"ח	קמ"ז	קמ"ו	39
בא	קס"ז	קנ"ט	קנ"ח	קנ"ז	קנ"ו	קנ"ה	קנ"ג	40
בשלח	קע"ד	קע"ג	קע"ב	קע"א	ק"ע	קסי"ט	קסי"ח	41
יתרו	קפ"א	ק"פ	קע"ט	קע"ח	קע"ז	קע"ו	קע"ה	42
משפטים (שקלים)	קפ"ח	קפ"ז	קפ"ו	קפ"ה	קפ"ד	קפ"ג	קפ"ב	43
תרומה	ע"ח הנדפס בספר טופס כתובות, דפים ס"ד, ס"ה	קצ"ד-קצ"ה	קצ"ג	קצ"ב	קצ"א	ק"צ	קפ"ט	44
תצוה (זכור)	ענייני פורים, ע"ח ח"א לעיל. קס"ג	המשך עניין הגיטין	ע"ח עניין הגיטין	ע"ב - ע"ו	ע, ע"א	ס"ח, ס"ט	ס"ו, ס"ז	45
כי תשא (פרה)	קנ"ז, קנ"ח	קנ"ה, קנ"ו	קנ"ג, קנ"ד	המשך פירוש סדר הסליחות ליוה"כ, ע"ח ח"ג דפים קנ"א - קנ"ב	פורים. קס"ו	קס"ה	קס"ד	46
ויקהל- פקודי (החודש)	קע"א, קע"ב	קס"ט, ק"ע	קס"ז, קס"ח	קס"ה, קס"ו	קס"ג, קס"ד	קס"א, קס"ב	קנ"ט, ק"ס	47
ויקרא	ג"ד	ענייני פסח, ע"ח ח"ב. א"ב	קע"ט	קע"ח	קע"ז	קע"ה, קע"ו	קע"ג, קע"ד	48
צו	י"ז-י"ח	ט"ו-ט"ז	י"ג-י"ד	י"א-י"ב	ט"ו-י	ז"ח	ה"ו-י	49
שבת חוה"מ	ל"א-ל"ב	כ"ט-ל'	חג הפסח. כ"ז-כ"ח	כ"ה-כ"ו	כ"ג-כ"ד	כ"א-כ"ב	י"ט-כ'	
שמיני	השלמות	השלמות	השלמות	שבעי של- פסח. מ"ב- מ"ג	מ"מ-מ"א	ל"ח-ט"ל	ל"ו-ל"ז	50
תזרו"מ				הילולת מהרי"ץ	השלמות	השלמות	השלמות	51

שלום ולא שלימו רחמי שמיא

לק"י, ניסן התשפ"ה בשל"ו

ד' הוא ימל"ץ טוב בעד קד'ולנו

תורתו ממן לנו היא מאידת עינינו

הננו להתכבד ולהזמין את כלל שוחרי התורה וההלכה

להילולת גאון רבני תימן ותפארתם
מהר"י"ץ זיע"א
ה-220

את ד'המשא המרכזי במשנת רבינו בעל ההילולא זיע"א ישא מרן עמוד ההודאה הגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א

- ובהשתתפות -

מרן הגאון **רבי דוד יוסף שליט"א** הראשון לציון ונשיא בית הדין הגדול

מרן הגאון **רבי מסעוד בן שמעון שליט"א** רב העיר בני ברק

במעמד רבני בית ההודאה 'פעולת צדיק' שליט"א, מרביצי תורה, ויושבי על מרן ראש העיר ידינו הרב חנוך זייברט הי"ו וסגניו, חברי מועצת העיר ואישי ציבור נכבדים

שתתקיים ביום חמישי כ"ו ניסן התשפ"ה באולמי הטורקלין, רחוב שלמה המלך 29, בני ברק

המעמד יפתח בשעה 6:00 בשיעור מיוחד בענייני שחיטה וכשרות מאחד הרבנים שליט"א ולאחריו מנחה סמוך לשקיעה

ברוכים הבאים